

Αρχαία Ελληνικά

Ι. Παραθετικά επιθέτων και επιρρημάτων

Όπως και στη ν.ε., οι βαθμοί των επιθέτων και των επιρρημάτων είναι: ο θετικός, ο συγκριτικός και ο υπερθετικός. Οι δύο τελευταίοι βαθμοί αποτελούν τα παραθετικά των επιθέτων και επιρρημάτων. Ο σχηματισμός τους είναι μονολεκτικός και περιφραστικός:

Ι. Παραθετικά επιθέτων

Α. Ομαλά παραθετικά

Η επιλογή μεταξύ -ο- και -ω- για τις καταλήξεις των παραθετικών των δευτερόκλιτων επιθέτων εξαρτάται από το εάν η παραλήγουσα του επιθέτου στο θετικό βαθμό είναι μακρά ή βραχεία. Συγκεκριμένα:

- Εάν η παραλήγουσα του επιθέτου είναι μακρά (π.χ. ξηρός), στα παραθετικά του επιθέτου χρησιμοποιείται -ο- (ξηρότερος, ξηρότατος).
- Εάν η παραλήγουσα του επιθέτου είναι βραχεία (π.χ. σοφός), στα παραθετικά του επιθέτου χρησιμοποιείται -ω- (σοφώτερος, σοφώτατος).

★ Ειδική περίπτωση αποτελεί η «θέσει μακρά» παραλήγουσα. Ως θέσει μακρά λογίζεται οποιαδήποτε συλλαβή –ανεξαρτήτως του φωνήεντος που περιέχει– εφόσον ακολουθείται από δύο ή περισσότερα σύμφωνα ή από διπλό σύμφωνο (π.χ. σεμνός, σεμνότερος, σεμνότατος).

- Προκειμένου να σχηματίσουμε τα παραθετικά ενός επιθέτου που στην παραλήγουσα του θετικού βαθμού παρουσιάζει δίχρονο φωνήεν (α, ι, υ), **πρέπει να γνωρίζουμε ποια δευτερόκλιτα επίθετα έχουν το φωνήεν της παραλήγουσας μακρό και ποια βραχύ.**

➤ Έχουν το δίχρονο της παραλήγουσας μακρό τα επίθετα:

- άνιάρος, ισχυρός, ψιλός, φλύαρος, πρᾶος και λιπός, π.χ. άνιάρότερος, άνιάρότατος.

- που είναι σύνθετα με β' συνθετικό τα ουσιαστικά **λύπη, κίνδυνος, ψυχή, θυμός, τιμή, νίκη και κῆρος**, π.χ. εὐψυχότερος, εὐψυχότατος.

➤ Έχουν το δίχρονο της παραλήγουσας βραχύ τα επίθετα που λήγουν σε:

-ιος, -ιμος, -ικος, -ινος : π.χ. δόκιμος, δοκιμώτερος, δοκιμώτατος

-ακος, -αλος, -αμος, -ανος, -ατος, π.χ. δυνατός → δυνατώτερος, δυνατώτατος.

-αρος, -υρος, -χος, π.χ. ἥσυχος → ἥσυχώτερος, ἥσυχώτατος.

- Βλ. Γραμματική Αρχαίων Ελληνικών: Βαθμοί και παραθετικά επιθέτων, μετοχών και επιρρημάτων, σελίδες 119-128.

II. Ασκήσεις

1. Να γράψετε τους τύπους των επιθέτων που ζητούνται στις παρενθέσεις:

συνήθης (ονομ. πληθ. ουδ. συγκρ.) → _____

εὐδαιμών (αιτ. εν. ουδ. υπερθ.) → _____

σαφής (δοτ. εν. αρσ. υπερθ.) →

ὕψηλός (ονομ. πληθ. θηλ. συγκρ.) → _____

ἐλεήμων (αιτ. πληθ. αρσ. συγκρ.) → _____

2. Να μεταφέρετε τα επίθετα στον συγκριτικό βαθμό στο γένος, στον αριθμό και στην πτώση όπου βρίσκονται:

βέβαιον (αρσ.), ἄξιοι, δεινούς, ἀφθόνων (ουδ.), νέαν.

3. Να συμπληρώσετε τις φράσεις με τους κατάλληλους τύπους συγκριτικού και υπερθετικού βαθμού:

τοῦ (καλός) _____ νεανίου

τῇ (μεγάλη) _____ ἐλπίδι

τὸν (κακός) _____ διδάσκαλον

οἱ (πολύς) _____ πολῖται

ταῖς (ὀλίγη) _____ τιμὰς

4. Να συμπληρώσετε τα κενά με τα παραθετικά των επιθέτων:

- ὁ ἄξιος,
- ὁ ἠθικός,
- ἡ δίκαια,
- ἡ καθαρὰ,
- ἡ βεβαία,
- τό ὠραῖον,
- τό ἀρχαῖον,

- ό δόκιμος,
- ό έντιμος,
- ό λιτός,
- τό ήσυχον,
- ό άληθής,
- ή εύδαιμόν,
- τό εύθύ,

Ευχαριστώ πολύ, Ιωάννα μου, για την πολύτιμη βοήθειά σου στο πολυτονικό σύστημα! ☺ 29-11-2020

(-Μιχ. Οικονόμου, Γραμματική της Αρχαίας Ελληνικής Γυμνασίου-Λυκείου, Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων, Αθήνα, 2009

-Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Γ Γυμνασίου, Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων, Αθήνα, 2008)

12-11-2020

29-11-2020